

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної та соціальної психології

ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ
ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.020301 – «Філософія»

Луцьк – 2013

УДК 159.9:2(073)
ББК 88.49р30

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 2 від 16 жовтня)

Рецензенти:

Іванашко О. Є. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Мітлош А.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Мудрик А. Б.

Психологія релігії : програма нормативної навчальної дисципліни підготовки бакалавра напряму 6.020301 – «Філософія». / Алла Богданівна Мудрик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 12 с.

П 86 В навчально-методичному виданні детально описані мета та завдання навчальної дисципліни, пропонується інформаційний обсяг навчальної дисципліни, форма підсумкового контролю успішності навчання, методи та засоби діагностики успішності навчання, перелік літературних джерел, рекомендованих для опрацювання.

Рекомендовано студентам напряму підготовки 0203 Гуманітарні науки спеціальності 6.020301 – «Філософія».

УДК 159.9:2(073)
ББК 88.49р30
П 86

© Мудрик А.Б., 2013.
© Східноєвропейський національний
Університет імені Лесі Українки, 2013

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	6
Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	9
Методи та засоби діагностики успішності навчання.....	9
Список джерел.....	9

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Психологія релігії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ОКР «бакалавр» за напрямом підготовки – 0203 Гуманітарні науки, спеціальністю 6.020301 – «Філософія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є феномен релігії та його вияв, а також релігійність як психічний стан людини та його прояви.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Психологія релігії» вивчається на основі оволодіння основами соціальної психології та має міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами: «Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Релігієзнавство», «Філософія», «Історія культури» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з двох **змістових модулів**, які відображають логічну послідовність оптимального засвоєння фундаментальних знань з курсу «Психологія релігії».

Змістовий модуль 1. «Психологія релігії як наука: становлення, сучасний стан» розкриває такі ключові теми курсу як: історія виникнення та становлення психології релігії, зв'язок з іншими науками; область і предмет та методи дослідження; структура, функції та основні категорії цієї науки; основні теоретичні підходи у психології релігії.

Змістовий модуль 1. «Психологічні особливості релігійної особи» розкриває такі ключові теми як: релігійна свідомість, зовнішні і внутрішні фактори формування релігійної свідомості, причини виникнення релігійної свідомості, основні характеристики релігійної свідомості, феномен релігійності, етапи та чинники формування релігійності, індивідуально-типологічні характеристики релігійної особистості, психологія релігійної віри, психологічні особливості релігійного культу, психологічні особливості релігійної кризи та шляхи її подолання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Психологія релігії» є: ознайомлення студентів із основними етапами розвитку психології релігії як самостійної дисципліни; базовими теоретичними підходами (як вітчизняними, так і зарубіжними) психології релігії; із суттю релігійної свідомості, її структурою та особливостями; із основними етапами філо- та онтогенетичного розвитку релігійності; із психологічними особливостями релігійного життя; релігійними кризами.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психологія релігії» є:

- ознайомити студентів з теоретичною базою психології релігії як самостійної дисципліни (методи, термінологія, теоретичні підходи);
- сформувані у студентів уявлення про суть релігійного життя людини;
- навчити виявляти і розуміти особливості кризових станів в релігійності людини;
- сформувані уявлення про способи психологічної допомоги у ситуації релігійної кризи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- об'єкт й предмет психології релігії як галузі психологічного знання;
- основні методи дослідження;
- зміст, структуру й особливості релігійної свідомості;
- чинники формування релігійності людини;
- особливості релігійності та релігійних виявів у різних вікових групах;

- психологію віруючих осіб;
- психологію релігійної віри та її основні елементи;
- психологічні аспекти релігійних обрядів та їх значення у житті людини;
- психотерапевтичні властивості релігії для людини загалом.

вміти :

- орієнтуватися в базових теоретичних підходах психології релігії;
- визначати типи релігійних особистостей та виявляти критерії релігійної зрілості;
- виявляти кризові стани у релігійної особи, розкриваючи їх причини й прогнозуючи наслідки шукати адекватні способи виходу з них.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

«Психологія релігії як наука: становлення, сучасний стан»

Тема 1. Психологія релігії як галузь психологічної науки

Проблематика психології релігії.

Предмет і об'єкт психології релігії.

Методи психології релігії (інтерв'ю, спостереження, експерименти).

Психологічні особливості релігійного світогляду.

Спільні та відмінні ознаки наукового, релігійного та містичного світогляду.

Тема 2. Становлення психології релігії як самостійної дисципліни

Ідеї Г. Сковороди.

Психологія релігії в Америці: В. Джеймс, С. Холл, Дж. Леуба.

Психологія релігії в Європі: В. Вундт, Д. Хутсебаут, Ж. Піаже та інші.

Тема 3. Основні теоретичні підходи у психології релігії

Психоаналітичні погляди у психології релігії (З. Фройд, К.- Г. Юнг).

Гуманістичний та екзистенціальний підходи у психології релігії (Г. Олпорт, А. Маслоу, В. Франкл, Е. Фромм).

Трансперсональний підхід у психології релігії С. Грофа.

Три площини психіки людини за П. Призером.

Особливості онтогенетичного релігійного розвитку за Г. Гжимала - Мосчинською.

Змістовий модуль 2

«Психологічні особливості релігійної особи»

Тема 4. Релігійна свідомість

Поняття релігійної свідомості.

Особливості релігійної свідомості.

Співвідношення понять: релігія, релігійність, релігійна свідомість, арелігійна (атеїстична) свідомість, релігійні уявлення.

Тема 5. Внутрішні та зовнішні чинники формування релігійності

Етапи розвитку релігійності людини

Релігійні інстинкти.

Страх як чинник релігійності.

Потреба як джерело релігійності.

Переживання власної неповноцінності як джерело релігійності.

Вплив батьків у формуванні релігійності дітей (усвідомлений, неусвідомлений).

Проекція рис батьків на уявлення про Абсолют.

Вплив суспільних груп у формуванні релігійності.

Релігійність у період раннього дитинства (до 3-х років).

Особливості релігійності дошкільнят (4-6 років).

Розвиток релігійності у дітей молодшого шкільного віку (7-12 років).

Етап автономної релігійності у юнацькому віці (16-19 років).

Характеристика релігійності у 19-29 років.

Особливості релігійності у період зрілості.

Період есхатологічної релігійності.

Тема 6. Релігійна особистість

Ознаки релігійної особистості.

Типи релігійних особистостей.

Зовнішня релігійність.

Внутрішня релігійність.

Релігійна особистість орієнтована на пошук.

Персональна та аперсональна релігійність у вченні Я. Яворського.

Релігійна зрілість.

Критерії релігійної зрілості.

Зв'язок релігійності та темпераменту.

Самооцінка та релігійність.

Психотерапевтична функція релігії.

Типи релігійності пов'язані із етапами особистісного розвитку за К. Дабровським.

Пояснення релігійного переживання крізь призму «теорії ролі» (Г. Санден).

Тема 7. Психологія релігійної віри

Структура релігійної віри

Раціональне пізнання в структурі релігійної віри.

Емоційний елемент віри.

Вольовий компонент віри.

Типи релігійної віри.

Тема 8. Психологічні особливості релігійного культу

Психологічні механізми культу: переконування, навіювання, емоційне зараження, наслідування.

Психологічне значення символіки у формуванні релігійності.

Фази розвитку емоційності в процесі богослужінь.

Сповідь як психологічний феномен.

Молитва та її типи.

Психологічне значення молитви.

Тема 9. Психологічні особливості релігійної кризи та конверсії

Релігійна криза.

Ознаки релігійної кризи.

Типи релігійних криз.

Причини релігійної кризи.

Релігійна конверсія: особливості, мотиви, типи.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, виконанням ІНДЗ та результатами модульних контрольних робіт після засвоєння ними першого, а потім другого змістових модулів.

5. Список джерел

1. Борунков Ю. Ф. Особенности религиозного сознания / Ю. Ф. Борунков. – М. : Знание, 1972. – 48 с.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. Вишневський. – Дрогобич : Коло, 2003. – 528 с.
3. Гармаев А. Этапы нравственного развития ребенка / А. Гармаев. – Решма : Свет Православия, 1998. – 127 с.
4. Грановская Р. М. Психология веры / Р. М. Грановская. – СПб. : Речь, 2004. – 576 с.
5. Йеротич В. Психологическое и религиозное бытие человека / В. Йеротич. – М. : Библийско-богословский институт апостола Андрея, 1994. – 210 с.

6. Колодний А., Пилипович Л. Релігійна духовність українців: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Пилипович. – Львів : Логос, 1996. – 182 с.
7. Конотоп Л. Г. Особливості формування містичних уявлень в суспільстві / Л. Г. Конотоп. – К., 1999. – 26 с.
8. Корчинський М. О. Сучасний погляд на християнство / М. О. Корчинський. – Львів: Свічадо, 1996. – 172 с.
9. Крайг Г. Психологія розвитку / Г. Крайг. – СПб. : Питер, 2002. – 992 с.
10. Лобовик Б. А. Религиозное сознание и его особенности / Б. А. Лобовик. – К. : Наукова думка, 1986. – 247 с.
11. Лубський В. І., Предко О. І. Психологія релігії: Підручник і хрестоматія / В. І. Лубський, О. І. Предко. – Ч. 1. – К. : Центр учбової літератури, 2004. – 208 с.
12. Лубський В. Релігієзнавство / В. І. Лубський. – К.: Вілбор, 1997. – 480 с.
13. Москалець В. П. Психологія релігії / В. П. Москалець. – К. : Академвидав, 2004. – 240 с.
14. Начало христианской психологии // Б. С. Братусь, С. Л. Воробьев и др. – М. : Наука, 1995. – 234 с.
15. Ничипоров Б. В. Введение в христианскую психологию / Б. В. Ничипоров. – М. : Школа-Пресс, 1994. – 189 с.
16. Предко О. І. Психологія релігії: історіографія, теорія, релігієзнавчі виміри : [монографія] / О. І. Предко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 278 с.
17. Предко О. І. Психологія релігії: Підручник / О. І. Предко. – К. : Академвидав, 2008. – 344 с.
18. Принс Д. Влияние на историю через пост и молитву / Д. Принс. – СПб. : Новое и Старое, 2000. – 167 с.

19. Релігієзнавчий словник // За ред. А. Колодного, Б. Лобовика. – К. : Четверта хвиля, 1996. – 392 с.
20. Річинський А. В. Проблеми української релігійної свідомості / А. В. Річинський. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. – 448 с.
21. Рогозянский А. Психология и церковное душепопечение / А. Рогозянский // Журнал Московск. патриархии. – 2002. - №6. – С. 66-72.
22. Руткевич А. М. Психоанализ и религия / А. М. Руткевич. – М. : Знание, 1987. – 62 с.
23. Самыгин С. И., Нечипуренко В. И., Полонская И. Н. Религиоведение: Социология и психология религии / С. И. Самыгин, В. И. Нечипуренко, И. Н. Полонская. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 672 с.
24. Сафронов А. Г. Психология религии : [монографія] / А. Г. Сафронов. – К. : Ника – Центр, 2002. – 224 с.
25. Смирнова Е. Т. Введение в религиозную психологию. / Е. Т. Смирнова. – Самара: Бахрах-М, 2003. – 160 с.

Навчально-методичне видання

Алла Богданівна Мудрик

**ПСИХОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ :
ПРОГРАМА**
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.020301 – «Філософія»

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Папір офс. Гарн. Таймс. Друк цифровий.

Обсяг 0,7 ум. друк.арк., 1,14 обл.-вид.арк. Тираж 100 пр.

Зам. 1243. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк

(м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. 29-90-65)

Свідоцтво Держ. комітету телебачення і радіомовлення України

ДК № 4039 від 08.04.2011 р.